

77 rocznica zagłady olkuskich Żydów

Przez kilka dni w Olkuszu odbywały się wydarzenia upamiętniające 77. rocznicę zagłady olkuskich Żydów. Główną częścią uroczystości był Marsz Pamięci ostatnią drogą olkuskich Żydów, ale upamiętnieniu olkuskiej społeczności żydowskiej służyły także wystawa, koncert, spotkanie autorskie, warsztaty dla młodzieży szkolnej i spacer historyczny.

Marsz Pamięci

W czwartek 13 czerwca o godzinie 19.00 spod tablicy pamiątkowej na budynku Starostwa wyruszył po raz czternasty Marsz Pamięci organizowany przez Ireneusza Cieślika. Przed rozpoczęciem marszu przedstawiciele posłanki Lidii Gądek złożyli kwiaty pod tablicą upamiętniającą zamordowanych olkuskich Żydów. Następnie historię tych tragicznych wydarzeń przypomniał Ireneusz Cieślik, który od 2006 roku, zawsze 13 czerwca, kiedy z Olkusza wyjechał największy transport Żydów do obozu Auschwitz – Birkenau, idzie ostatnią drogą olkuskich Żydów, aby oddać im hołd. Uczestnicy marszu otrzymali kartki z reprodukcjami fotografii dokumentujących ostatnią drogę olkuskich Żydów ulicami swego miasta, fragmenty listy z nazwiskami ofiar oraz ulotki o historii olkuskich Żydów. Podczas marszu jego uczestnicy zatrzymywali się w miejscach, które zostały uwiecznione na fotografiach wykonanych w czerwcu 1942 roku, gdzie mieli okazję poznać szczegóły tragicznej historii. Pod budynkiem stacji kolejowej, skąd olkusczy Żydzi wyruszyli w swą ostatnią drogę, zapalono lampki ułożone w kształt Gwiazdy Dawida, a uczestnicy marszu odczytywali nazwiska zamordowanych olkuskich Żydów.

Wystawa i koncert

Na olkuskim rynku do końca czerwca można oglądać plenerową wystawę „Olkuscy Żydzi”, na której została zaprezentowana historia olkuskiej diaspory żydowskiej. Zaprezentowano na niej przeszło 180 archiwalnych fotografii pochodzących głównie ze zbiorów olkuskiego Muzeum Regionalnego PTTK, a także Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz zbiorów prywatnych. Wystawę przygotował Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Olkuszu. W niedzielne (9 czerwca) popołudnie, z plenerowej sceny na olkuskim rynku popłynęły tradycyjne melodie żydowskie. Tę kulturalną ucztę, zapewnili muzycy grupy Klezmorim Trio w składzie: Karolina Stasiowska (altówka, wokal), Piotr Południak (kontrabas) i Marcin Wiercioch (akordeon). Ich występ poprzedziły piosenki w wykonaniu Justyny Haberki. Koncert został zorganizowany przez Miejski Ośrodek Kultury w Olkuszu.

Warsztaty dla młodzieży i wycieczka

We wtorek i środę (11 i 12 czerwca) prawie 100 uczniów olkuskich szkół wzięło udział w warsztatach edukacyjnych zatytułowanych „Żyli wśród nas”. Warsztaty, które odbywały się w MOK Centrum Kultury, rozpoczynały się od ilustrowanej archiwalnymi fotografiami prelekcji poświęconej historii olkuskiej społeczności żydowskiej. Następnie uczestnicy warsztatów mieli okazję zobaczyć przejmujący film „Kandel's Hora - Pamięci olkuskich Żydów” zrealizowany w 2008 roku na zlecenie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olkuszu. Otrzymali również ulotki poświęcone historii olkuskich Żydów. Potem uczestnicy warsztatów wyruszyli z przewodnikiem – pracownikiem UMiG na krótki spacer po olkuskiej starówce odwiedzając miejsca związane z historią olkuskiej diaspory żydowskiej, czyli teren, gdzie wznosiła się synagoga, miejsce stracenia trzech olkuskich Żydów w marcu 1942 roku i budynek Starostwa, na którym znajduje się tablica upamiętniająca zagładę

olkuskich Żydów. Mieli też okazję zobaczyć zabytkowe macewy, jakie znajdują się w zbiorach Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej. Krótki spacer po olkuskiej starówce kończył się na rynku, gdzie jest prezentowana wystawa planszowa „Olkuscy Żydzi”. Warsztaty zostały zorganizowane przez Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury oraz Samorządowym Zespołem Edukacji w Olkuszu. W warsztatach wzięli udział uczniowie SP 1, 3 i SP w Kosmolowie wraz z nauczycielami oraz grupa uczniów IV LO.

W piątek 7 czerwca kilkanaście osób wzięło udział w bezpłatnym spacerze historycznym „Śladami olkuskich Żydów” zorganizowanym przez UMiG Olkusz. Spacer prowadził Ireneusz Cieślik ze Społecznego Komitetu Organizacyjnego obchodów oraz pracownik UMiG. Uczestnicy spaceru zobaczyli zabytkowe macewy, jakie znajdują się w zbiorach Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej i dowiedzieli się sporo ciekawych informacji o historii olkuskich cmentarzy żydowskich. Następnie przeszli na pobliski teren, gdzie wznosiła się olkuska synagoga, a potem na ulicę Kościuszki, w miejsce stracenia trzech olkuskich Żydów w marcu 1942 roku. Potem przeszli na rynek pod tablicę upamiętniającą Krwawą środę, a następnie zobaczyli plenerową wystawę „Olkuscy Żydzi” prezentowaną na rynku. Następnym punktem spaceru była tablica pamiątkowa na budynku olkuskiego starostwa, czyli miejsca, z którego w czerwcu 1942 roku olkusczy Żydzi wyruszyli w swą ostatnią drogę. Potem uczestnicy spaceru odwiedzili stary i nowy cmentarz żydowski. Wszyscy otrzymali bezpłatne ulotki o historii olkuskiej diaspory żydowskiej wydane przez olkuski magistrat. Bezpłatny spacer odbywał się w ramach akcji „Olkuskie Spacery Historyczne 2019”.

Spotkanie autorskie

W czwartek 13 czerwca w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Olkuszu odbyło się spotkanie promujące jubileuszowy, 20. numer czasopisma „Ilcusiana” wydawanego przez olkuską Bibliotekę. Zebranych powitała Jolanta Zięba, dyrektor PiMBP. Po prezentacji czasopisma rozpoczęło się spotkanie z Krystyną Bratkowską, założycielką i redaktorką warszawskiego wydawnictwa Nisza, które wydało książkę „Przez ruiny i zgłiszczca. Podróż po stu zgładzonych gminach żydowskich w Polsce” autorstwa Mordechaja Canina. Autor książki w latach 1945–1947 kilka razy przyjeżdżał do Polski. Odwiedził także m.in. Olkusz, Wolbrom i Pilicę, co opisał w książce. Książka zmusza do refleksji nie tylko nad tragicznymi wydarzeniami sprzed ponad 70 lat, ale też nad tym, dlaczego część polskiego społeczeństwa nadal nie chce o tym pamiętać. Spotkanie prowadził Krzysztof Kocjan, pochodzący z Olkusza autor książek i artykułów opisujące dzieje zagłady społeczności żydowskiej na ziemi olkuskiej.

Organizatorem 77. rocznicy zagłady olkuskich Żydów był Burmistrz Miasta i Gminy Olkusz, a współorganizatorami: Miejski Ośrodek Kultury w Olkuszu, Społeczny Komitet Organizacyjny, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Olkuszu oraz Samorządowy Zespół Edukacji w Olkuszu. Patronat medialny nad uroczystościami objął Przegląd Olkuski, Kurier Olkuski i portal Olkusczy Żydzi – Ludzie, imiona i pamięć (olkusczydzi.pl).

Fot: *UMiG Olkusz, MOK Olkusz, PiMBP Olkusz*